

Een brief via Dienstpoststelle Nijmegen

De *Deutsche Dienstpost Niederlande* (DDPN) werd kort na de Duitse inval opgericht. De organisatie verzorgde twee verschillende poststromen: veldpost en dienstpost. De voornaamste reden voor de oprichting was dat de Duitse bezetter weinig vertrouwen had in de Nederlandse PTT.

Veldpost, de post van en naar Duitse militairen in Nederland, werd door de DDPN verzorgd omdat er binnen Nederland geen Duitse veldpostorganisatie actief was. Dienstpost omvatte de post van Duitse instanties en bedrijven in Nederland. Sommige Nederlandse bedrijven en organisaties die veel met de Duitsers samenwerkten, mochten ook gebruik maken van de DDPN. Daarnaast konden Duitse particulieren via de DDPN privépost naar Duitsland versturen. De post van die particuliere Duitse afzenders moest gefrankeerd worden met Duitse postzegels, volgens het Duitse binnenlandstarief. Veldpost en post van overheidsinstanties en bedrijven werd portvrij vervoerd.

Dienstpoststelle

In de meeste grote Nederlandse plaatsen was een kantoor van de DDPN gevestigd, zo ook in Nijmegen. *Dienstpoststelle* Nijmegen/Nimwegen heeft gefunctioneerd van juni 1940 tot september 1944. Het kantoor was eerst gevestigd in het achterste deel van het pand van Vroom & Dreesmann aan de Grote Markt, maar bij het bombardement van 22 februari 1944 werd dit pand verwoest (afb. 1). De dienst werd toen verplaatst naar de chocoladefabriek van Van Dungen in de Groene straat.

De brief

De particuliere brief waar het hier om gaat werd in juli 1944 via de DDPN verstuurd vanuit Nijmegen naar Hamburg. Bovenaan staat de verplichte tekst 'Durch Deutsche Dienstpost Niederlande' met rode omranding. Ook het blauwe kruis over de adreszijde was verplicht (afb. 2a).

Het gaat om een aangetekende zending: binnenlands brieftarief Duitsland 12 pfennig, aantekenrecht 30 pfennig, totaal 42 pfennig. De afzender



Afbeelding 1: Na het bombardement stond de Nijmeegse binnenstad in lichterlaaie. Op deze foto bestrijdt de brandweer het vuur in het V&D-pand. Bron: Fotocollectie Regionaal Archief Nijmegen.

heeft niet op kosten bespaard en gebruikte dure toeslagzegels voor de frankering:

Een paartje van de postzegel 16 (Pf) + 24 (Pf) schwarzgrün *Geländefahren* (Mi 891) uit de serie *Kameradschaftsblock der Deutschen Reichspost* (III), uitgegeven in mei 1944.

Een zegel 10 (Pf) + 5 (Pf) schwärzlich-rötlichbraun *Scheinwerfer* (Mi 878) uit de serie *Tag der Wehrmacht; Heldengedenktage* (II), uitgegeven in maart 1944.



Afbeelding 2c: Het Amt Film viel onder het 'Arbeitsbereich der NSDAP in den Niederlanden', het werkteerrein Nederland van de nazipartij.

De zegels zijn ontwaard met een Duits kortebalkstempel met de Nederlandse plaatsnaam NIJMEGEN b, 10 juli 1944. Het Duitse aantekenstrookje zonder plaatsnaam is voorzien van een handstempelafdruk met de tekst 'Dtsche Dienstpost / FP 6A - 13', het nummer van de Nijmeegse vestiging.

Afzender van de brief was Wilh. Rosenberg, die blijkbaar in dienst was van 'Amt Film der NSDAP', de Duitse overheidsinstantie die verantwoordelijk was voor de productie en vertoning van (propaganda-)films. Op de adreszijde staat een stempelafdruk in groene inkt van die organisatie.

Het afzenderadres is geschreven als 'Oldenbarnevelderstr. 2', oftewel Van Oldenbarneveldtstraat 2, waar tegenwoordig Nijmeegse studenten wonen. De brief is gericht aan Winfried Rosenberg in Hamburg, waarschijnlijk een familielid van de afzender. Op de voorzijde van de brief staat in blauw het omcirkelde nummer 24, de tweecijferige toenmalige postcode voor Hamburg. 'Hamburg 22' in het adres is waarschijnlijk een wijkaanduiding. Volgens het stempel op de achterkant is de brief op 12 juli 1944 aangekomen in Hamburg, dus binnen twee dagen. De brief is niet gecensureerd, want dat gebeurde niet met DDPN-post, evenmin als met Duitse binnenlandse post.



Afbeelding 2a: Voorzijde van de brief met de verplichte DDPN-aanduidingen.



Afbeelding 2b: Achterzijde van de brief met afzenderadres en aankomststempel.



Afbeelding 4: Aankondiging van een filmvoorstelling in juni 1944. Bron: Provinciale Geldersche en Nijmeegsche courant 09-06-1944.

Amt Film

Het Amt Film der NSDAP, het Duitse Partij-Filmbureau (afb. 2c) had een Nijmeegse afdeling die filmvertoningen organiseerde, in eerste instantie gericht op Duitse ambtenaren en militairen. Zo werd in 1942 in de Vereniging 'Triumph des Willens' vertoond, de bekende documentaire van Leni Riefenstahl (afb. 3a, op de voorkant, en 3b). In de zomer van 1944 draaide 'Diesel', een film over het leven van Rudolf Diesel, voorafgegaan door de Wochenschau, het wekelijkse filmjournaal dat een belangrijk onderdeel was

Novioposta - 9

van de Duitse propaganda. Ook Nederlanders waren daarbij welkom (afb. 4).

Tot slot

Een brief van 10 juli 1944, die laat zien dat de Duitse aanwezigheid in Nijmegen nog onaantastbaar leek. Iets meer dan twee maanden later, op 17 september, zou de Slag om Nijmegen beginnen en op 20 september was Nijmegen bevrijd.

Jacques Spijkerman

Literatuur

1. Jan van den Berg: Tarieven en frankeringen van de Duitse Dienstpost Nederland. De Postzak nr. 191, december 2000, p.141-188.
2. M.M. Claassen: Het Feldpostkantoor in Vroom en Dreesmann Nijmegen. Jubileumboek Noviofair 2019, p. 77-78.



Afbeelding 3b: Affiche van de nazi-propagandafilm 'Triumph des Willens'.



NOVIOPOSTA

In dit nummer

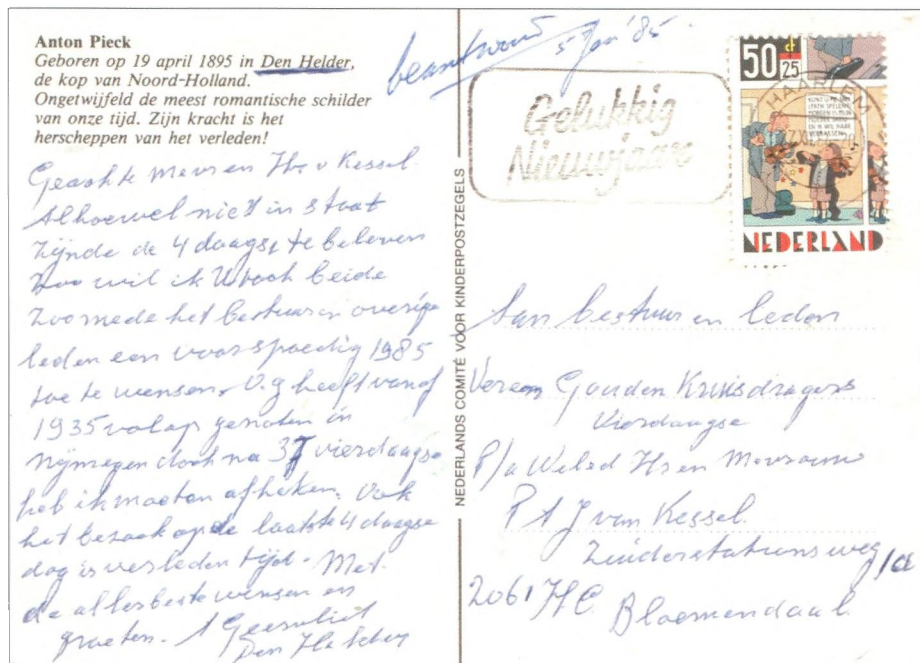
100 jaar Vierdaagse in Nijmegen

Klein Zwitserland in Nijmegen

Dienstpoststelle Nijmegen

100 jaar Vierdaagse in Nijmegen

Dit jaar vindt de Vierdaagse voor de honderdste keer in Nijmegen plaats. Op pagina 4 en 5 vertelt Marcel Claassen een aantal zaken hierover. Hieronder een van de poststukken uit dit artikel.



Afbeelding 13

Dienstpoststtelle Nijmegen

Redactie:
J. Mulder
J. Spijkerman
J.M.A.G. Stroom

Fotografie:
W.A. v.d. Wagt

Basis ontwerp:
L. Thijsen

Illustraties:
vacature

Expeditie:
F. Piers
Tolhuis 35-17
6537 NN Nijmegen
Tel. 024-3444208



Afbeelding 3a: NSDAP-programma voor de maand februari 1942. Bron: Provinciale Geldersche en Nijmeegsche courant 31-01-1942.

